

OTTO Work Force

Kwartaalrapportage 2
maart 2016

Dit is een uitgave van OTTO Work Force. Aan dit exemplaar kunnen geen rechten worden ontleend.

© OTTO Work Force

Keizersveld 51

5803 AP Venray

+31 478 529 999

www.OTTOWorkForce.com

marketing@OTTOWorkForce.eu

Samenvatting

Economie

2016 zet de positieve economische groeitrend van 2015 door. Naar verwachting wordt het eerste kwartaal van 2016 het achtste achtereenvolgende kwartaal met groei. Dit wordt vooral gestimuleerd doordat consumenten steeds meer investeren in nieuwe auto, woning of elektrische apparaten. Het bedrijfsleven investeert steeds meer in hun wagen- en machinepark. De sectoren die het meest profiteren zijn de zakelijke dienstverlening en de industrie. Ook het vertrouwen in de toekomst is groot, vooral bij het bedrijfsleven. Met name bedrijven in de groothandel, bouwnijverheid en zakelijke dienstverlening zien de toekomst met vertrouwen tegemoet. Verwacht wordt dat de groei van het bruto binnenlands product in 2016 uitkomt tussen de 1,8% en 2,0%. Dit wordt breed gedragen door het groeiend consumptief gedrag, bedrijfsinvesteringen, export en zelfs licht stijgende overheidsuitgaven.

Arbeidsmarkt

Het aantal banen en vacatures blijft toenemen. In het vierde kwartaal 2015 kwamen er opnieuw 48.000 banen bij, waardoor het aantal banen voor het eerst in Nederland boven de 10 miljoen banen uitkwam. De groei wordt vooral gestuwd door de uitzendbranche alsmede de handel, vervoer en horeca en andere zakelijke dienstverlening. De zeer positieve groeicijfers van OTTO worden hier voor een groot deel onderbouwd, daar OTTO vooral sterk is in retail, handel en vervoer. Het groeiend aantal banen zorgt ervoor dat de spanning op de arbeidsmarkt iets is toegenomen, maar nog altijd ruim is. Voor de langere termijn richting 2020 worden, logischerwijs, wel meer knelpunten verwacht. Dit komt vooral door de vergrijzende beroepsbevolking, automatisering en technologische vooruitgang. De grootste knelpunten worden verwacht in de pedagogische-, management-, technische- en ICT-beroepsgroepen.

Flexbranche

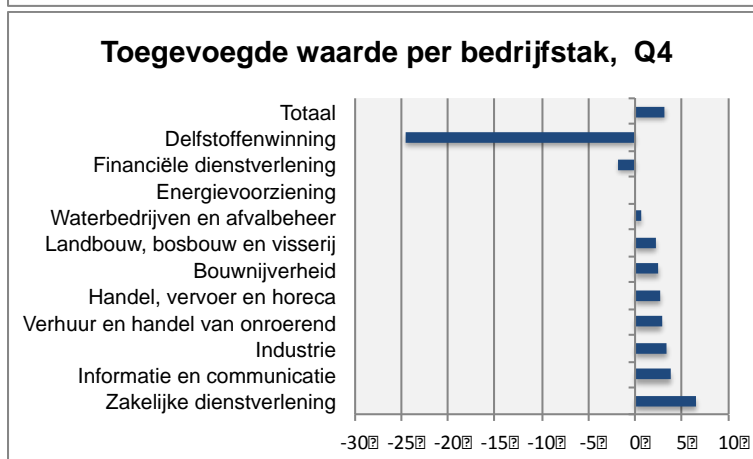
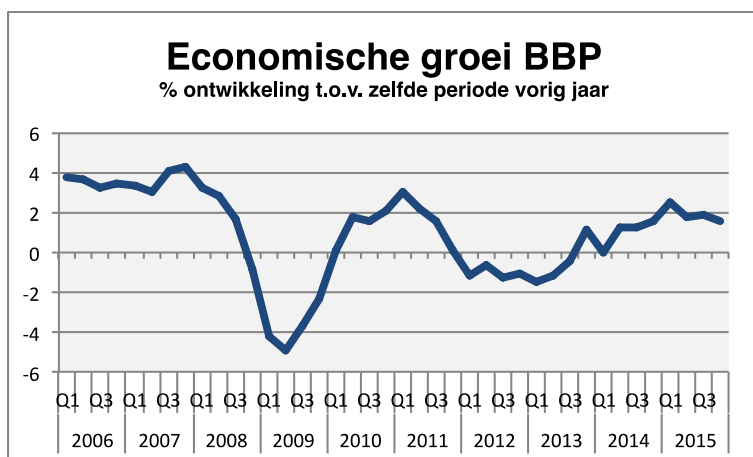
'Bange bazen geven uitzenders vleugels', zo kopte FD op 18 februari. De uitzendbranche groeit hard door 'onzekere' ondernemers die nog geen werknemers in vaste dienst willen nemen. In een jaar tijd groeide het aantal banen in de uitzendbranche met 75.000 (12%). Dit sluit aan bij de verwachting dat de flexibele schil richting 2020 groeit naar 30% van het personeelsbestand. Dit percentage zal in toenemende mate ook bestaan uit zzp'ers en payroll-krachten, ook twee groepen die hard groeien. Bij zzp'ers valt op dat hier eveneens veel hybride varianten tussen zitten, waarbij iemand parttime werknemer is en parttime ondernemer. Een nieuwe personeelsvorm die een grote kans biedt voor arbeidsbemiddelaars en inleners. Ook payrolling groeit hard. Gezien het hoog aantal fase C contracten wordt verwacht dat payrolling een groot deel van de taart pakt van het aantal uitzenduren waarover gerapporteerd wordt door ABU en CBS.

OTTO Work Force

OTTO Work Force presteert opnieuw beter dan de markt, waarmee het marktaandeel wordt vergroot tot 3,9%. Hiermee is OTTO sinds periode vijf 2015 met een inhaalslag bezig. Op de langere termijn biedt de vergrijzende beroepsbevolking onder transport- en logistiekberoepen kansen voor OTTO. Hoewel er op landelijk niveau verwacht wordt dat met de arbeidsmarktinstroom aan studenten de vervangingsvraag opgevangen kan worden, zal er op regionale schaal arbeidskrapte gaan ontstaan. Wanneer er in specifieke regio's te weinig aanbod aan (Nederlandse) arbeidskrachten is, kan dit commerciële kansen bieden voor OTTO en andere internationale arbeidsbemiddelaars.

Economie

Het vierde kwartaal van 2015 betekende alweer het zevende achtereenvolgende kwartaal met groei. In 2015 groeide de economie met ongeveer 1,9%. Voor 2016 wordt een groei van tussen de 1,8 en 2,0% verwacht. En naar verwachting groeit de economie in het eerste kwartaal in 2016 stug door.

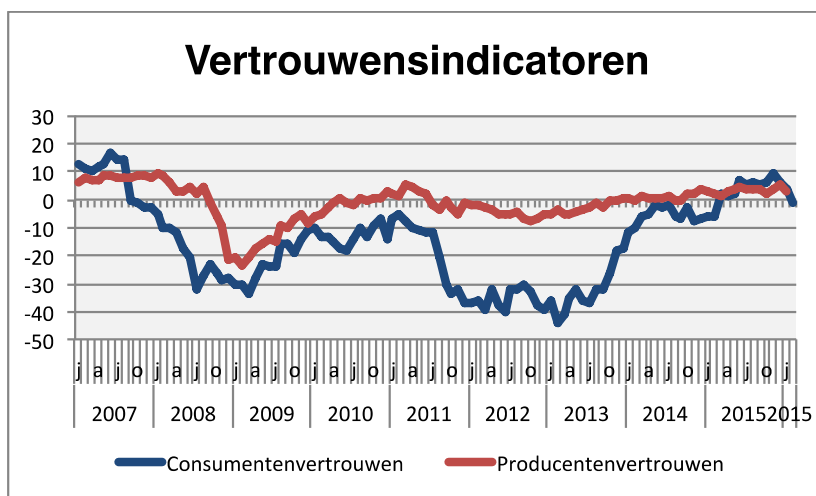

De groei wordt vooral gestuurd doordat consumenten fors investeren in een nieuwe auto of een woning. Ook besteden consumenten steeds meer in hun meubelen en elektrische apparaten, gaan ze weer meer uit eten en recreëren ze meer. Daarnaast investeert het bedrijfsleven ook fors in haar wagen- en machinepark. Dit uit zich ook in meer export van vooral chemische producten en transportmiddelen. De sectoren die het meest profiteren van de groei zijn de zakelijke dienstverlening, en dan met name het uitzendwezen, en de

industrie. Binnen deze sector zijn het vooral de chemische en farmaceutische industrie die profiteren van de groei. Dit in tegenstelling tot de industriële aardgasproductie. Deze drukte de algehele groei in 2015 met zo'n 0,4%. Dit komt door de overheidsmaatregelen om deze productie, door gevaar voor aardbevingen in vooral provincie Groningen, terug te dringen.

Vertrouwen in toekomstige groei

Er is veel vertrouwen in de Nederlandse economie. Bijna alle indicatoren voor de stand van de Nederlandse economie staan op groen. De meeste indicatoren doen het zelfs beter dan hun langjarige trend. Twee van deze indicatoren zijn het producenten- en consumentenvertrouwen. De producenten zijn vooral positiever gestemd over de toekomst door hun goed gevulde orderportefeuille. Er is vooral veel vertrouwen onder ondernemers in de groothandel, bouwnijverheid en zakelijke dienstverlening. Vooral het vertrouwen in de twee laatstgenoemde sectoren is ten opzichte van het vierde kwartaal in 2015 enorm gegroeid. Dit is te verklaren door resp. de sterke verbetering van de woningmarkt en de sterke groei in de uitzendbranche. De enige hapering die wordt waargenomen in de verwachte groei is het consumentenvertrouwen dat in februari 2016 licht negatief is. Behoudens de invloed van geopolitiek op consumenten is hier geen duidelijke verklaring voor. Gezien het huidige aankoopgedrag mag verwacht worden dat dit op korte termijn niet doorzet.

Voor geheel 2016 wordt verwacht dat de groei van 2015 min of meer wordt doorgezet. Wanneer de verschillende analisten, zoals CPB en de Nederlandse Bank er op worden nageslagen komt de groei van het bruto binnenlands product dit jaar uit op tussen de 1,8% en 2,0%. Daarmee kan gesteld worden dat ook 2016 er positief uitziet. De analisten zijn het er wel over eens: de groei wordt breed gedragen; de consumptie van huishoudens groeit, bedrijven blijven meer investeren en de export neemt, ondanks dat volatiele wereldhandel, toe. En zelfs de overheidsuitgaven nemen weer iets toe. De geraamde beperkingen van de gasproductie in Groningen remt de groei met 'slechts' 0,2%.

Toenemende consumptie belangrijke stimulans voor groei

De consumptie neemt in 2016 naar verwachting van het CPB toe met 1,6%. Dit wordt onder andere gestimuleerd door de relatief sterk gestegen lonen; de koopkracht stijgt in 2016 met naar verwachting 2,3%. Deze hogere lonen komen vooral door de sterke stijging in de

diverse cao's: in 2015 zijn de cao-lonen met gemiddeld 1,4% gestegen; de grootste toename sinds 2012. Sinds het najaar van 2014 ligt de gemiddelde cao-loonstijging hoger dan de inflatie. Vooral bij de overheid was de loonstijging aanzienlijk, waar sprake is van een inhaaleffect. Bekeken over de laatste vijf jaar is de stijging van de cao-lonen daar 4,1% geweest, terwijl die bij zowel de particuliere als de gesubsidieerde sector rond de 6,5% lag. Bij het onderwijs en bij het waterbedrijf & afvalbeheer was de loonstijging in 2015 met 2,6% het hoogst. De geringste toename gold voor de werknemers in de energievoorziening (0,8%) en de financiële dienstverlening (0,7%).

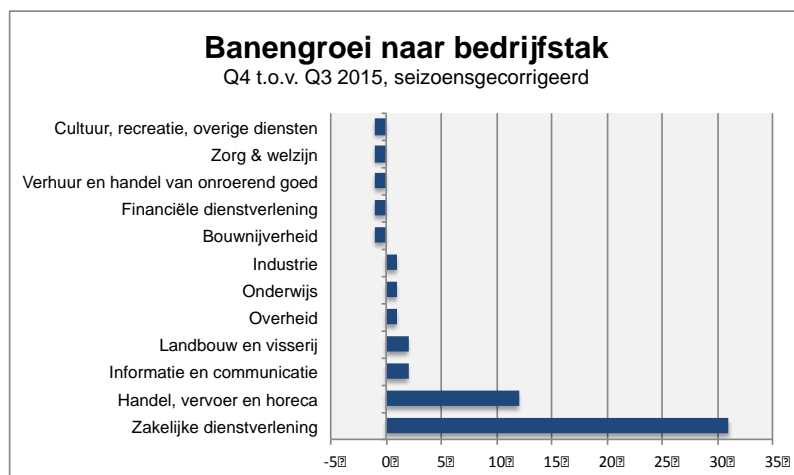
Arbeidsmarkt

De totale beroepsbevolking in februari 2016 bestaat uit ruim 8,9 miljoen personen.

Opnieuw meer banen en vacatures

Zowel het aantal banen als het aantal vacatures is in het vierde kwartaal 2015 opnieuw toegenomen. In totaal kwamen er 48.000 banen bij, tegenover 11.000 vacatures. Door de stijging van het aantal banen, komt het aantal banen voor het eerst in Nederland uit op meer dan 10 miljoen banen.

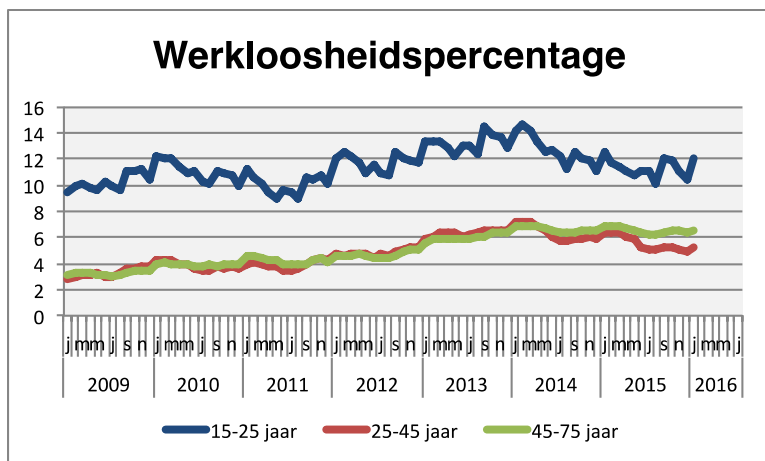
De banengroei wordt net als de afgelopen maanden vooral gestuwd door de uitzendbranche. In het vierde kwartaal droegen zij met 20.000 nieuwe banen voor 42% bij aan het totaal aantal nieuwe banen. Andere sectoren die sterk bijdragen zijn de handel, vervoer en horeca en de andere zakelijke dienstverlening. Gezamenlijk droegen deze sectoren voor 90% bij aan de banengroei. Dit verklaart voor een groot deel ook de groei van OTTO in de afgelopen maanden. OTTO is van oudsher sterk in de (food)retail, handel en logistiek. Hiermee vervult de organisatie een gidsrol voor de Nederlandse economie en arbeidsmarkt.

Ook het aantal vacatures blijft onverminderd hoog; in het vierde kwartaal nam het aantal vacatures met 11.000 toe tot 143.000 vacatures. Dit is het tiende kwartaal op rij dat er een stijging is van het aantal vacatures. De laatste 2,5 jaar kwamen er ruim 50.000 vacatures bij. De sectoren handel, zakelijke dienstverlening en zorg hebben de meeste openstaande vacatures.

Het aantal werklozen daalt verder

De afgelopen drie maanden is het aantal werklozen met gemiddeld 14.000 werklozen per maand gedaald. In januari kwam het aantal werklozen daarmee uit op 574.000, ofwel 6,5% van de beroepsbevolking. Vooral het aantal werklozen vanaf 25 jaar en ouder nam verder af. De werkloosheidsdaling sinds het tweede kwartaal van 2014 wordt daarmee aangehouden.

Doordat naast de werkgelegenheid ook het arbeidsaanbod naar verwachting sterk toeneemt, wordt wel verwacht dat de werkloosheidsdaling de rest van het jaar beperkt zal zijn. Ter indicatie: sinds het laatste kwartaal van 2014 is er sprake van een opwaarts effect op de werkloosheid. Het aantal werklozen dat de arbeidsmarkt verlaat is kleiner dan het aantal mensen dat de arbeidsmarkt opkomt en werkloos wordt.

Spanning op de arbeidsmarkt iets toegenomen

De arbeidsmarkt is nog altijd ruim te noemen. Deze periode houdt sinds ruim zes jaar, met uitschieters naar een zeer ruime arbeidsmarkt, aan. Tussen de verschillende beroepsgroepen zitten wel grote verschillen. Zo is de arbeidsmarkt voor informatica beroepen zeer krap: per niet-werkende werkloze zijn er 2,19 openstaande vacatures. De arbeidsmarkt voor medische en paramedische beroepen begint langzaam ook weer krappert te worden: per niet-werkende werkzoekende zijn er 1,09 openstaande vacatures. De laatste maanden neemt aantal vacatures voor openbare orde- en veiligheidsberoepen toe, waardoor deze arbeidsmarkt van zeer ruim, naar ruim is gegaan.

	Typering arbeidsmarkt	Spannings-indicator
Totaal	Ruim	0,64
Agrarische beroepen	Zeer ruim	0,31
Economisch-administratieve beroepen	Ruim	0,70
Informatica beroepen	Zeer krap	2,19
Medische en paramedische beroepen	Gemiddeld	1,09
Openbare orde- en veiligheidsberoepen	Ruim	0,62
Pedagogische beroepen	Zeer ruim	0,39
Sociaal-culturele beroepen	Zeer ruim	0,35
Technische en industriële beroepen	Zeer ruim	0,45
Transportberoepen	Zeer ruim	0,42
Verzorgende en dienstverlenende beroepen	Ruim	0,69

Een veranderende arbeidsmarkt richting 2020

Eens per twee jaar publiceert het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) een rapportage over de arbeidsmarkt naar opleiding en beroep met een doorkijk tot vier jaar later. Instituten zoals CBS, UWV, ABU maken gebruik van deze rapportage voor het maken van beleid. December jl. heeft ROA een rapportage gepubliceerd over de arbeidsmarkt t/m 2020. Deze paragraaf presenteert de meest relevante resultaten.

Hoewel de arbeidsmarkt momenteel ruim is, verandert deze de komende vier jaar rigoureu. Dit wordt met name ingegeven door de vergrijzende beroepsbevolking, bezuinigingen vanuit de overheid, arbeidsmarktinstroom, automatisering en technologische ontwikkelingen die de beroepenstructuur veranderen. Wanneer ROA rekening houdt met deze ontwikkelingen ontstaan onderstaand gemiddelde scenario.

	Aantal baanopeningen t/m 2020	Gemiddeld jaarlijks aantal baanopeningen	Belang vervangingsvraag %	Indicator toekomstige knelpunten
Pedagogische beroepen	103.000	2,8%	87%	Groot
Creatieve en taalkundige beroepen	43.300	3,3%	73%	Vrijwel geen
Commerciële beroepen	203.500	3,3%	77%	Geen
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen	306.300	3,2%	65%	Enige
Managers	149.100	4,2%	71%	Groot
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen	68.700	3,7%	72%	Enige
Technische beroepen	296.600	3,8%	68%	Groot
ICT-beroepen	53.700	2,8%	55%	Groot
Agrarische beroepen	73.700	5,4%	100%	Vrijwel geen
Zorg- en welzijnsberoepen	154.300	2,2%	89%	Geen
Dienstverlenende beroepen	224.500	4,5%	78%	Vrijwel geen
Transport- en logistiekberoepen	260.200	6,5%	88%	Geen
Totaal	1.983.900	3,7%	76%	-

Het relatief hoogst aantal baanopeningen ontstaan in de (voor OTTO zeer relevante) transport- en logistiek- (6,5%) en in de agrarische beroepen (5,4%). Dit komt vooral door de gemiddeld hoge leeftijd in deze beroepsgroepen. Dit valt te zien in hoge percentage vervangingsvraag als totaal van het aantal baanopeningen. Het aantal baanopeningen in de agrarische beroepen komt zelfs geheel door vervanging. En dit ondanks de langdurige krimp

van het aantal banen in de agrarische sector. Hoewel het vervangingspercentage in de transport- en logistiekberoepen 'slechts' 88% is, wordt verwacht dat hier geen knelpunten optreden; verwacht wordt dat er voldoende nieuwe arbeidsmarktinstroom is.

Ook het hoge vervangingspercentage in de zorg- en welzijnsberoepen valt op. Hier ligt het eveneens aan de hoge gemiddelde leeftijd in deze beroepsgroep. De afgelopen jaren is de werkgelegenheid in deze beroepsgroep flink toegenomen doordat men langer leeft en daardoor meer verzorging nodig heeft. Door de forse bezuinigingen vanuit de overheid van de afgelopen jaren en de komende jaren wordt echter verwacht dat de uitbreidingsvraag beperkt blijft. Deze dient vooral opgevangen te worden door automatisering en technologische vooruitgang.

Waar richting 2020 vooral grote knelpunten ontstaan is in de pedagogische, management, technische en ICT-beroepen. Voor de pedagogische- en managementberoepen wordt dit voor een groot deel gestuwd door de relatief hoge vervangingsvraag. Bij technische- en ICT-beroepen geldt naast een gemiddelde vervangingsvraag dat er door grote technologische veranderingen, zoals digitalisering en automatisering, een forste uitbreidingsvraag ontstaat. Verwacht mag worden dat hier vanuit het bedrijfsleven of van overheidswege (aanvullende) initiatieven worden genomen om personeel te vinden voor deze beroepen.

Hoe hoger opgeleid hoe beter het arbeidsmarktperspectief

Door technologische vooruitgang worden technische en zogenaamde soft competenties zoals probleemoplossend vermogen, initiatief nemen en leidinggeven, steeds belangrijker. Dit heeft tot gevolg dat het gemiddelde opleidingsniveau van de Nederlandse beroepsbevolking steeds hoger wordt. Ook het arbeidsmarktperspectief voor hogere opleidingsniveaus vanaf mbo 4 wordt beter. De vraag-aanbod verhoudingen op de arbeidsmarkt zijn dus over het algemeen gunstiger naarmate het opleidingsniveau hoger is: op mbo 2/3 niveau worden goed tot zeer goede perspectieven verwacht voor 3% van de gediplomeerden. Op mbo 4 niveau is dit 19%, en op hbo- en wo-niveau zelfs 25% en 21%.

Voor OTTO relevante ontwikkelingen

De meest relevante beroepsgroep voor OTTO Work Force betreffen transport- en logistiekberoepen tot mbo 2/3. Zoals in voorgaande paragrafen is toegelicht, opereert OTTO daarmee op een arbeidsmarkt die weinig knelpunten kent of gaat kennen. Desalniettemin kunnen er wel grote regionale verschillen bestaan die het vinden van voldoende personeel voor inleners en bedrijfsleven in specifieke regio's wel moeilijk kan maken. Het vervangingspercentage in deze beroepsgroep is immers wel zeer hoog. Er mag verwacht worden dat dit een enorme arbeidsdynamiek, met veel vraag en niet altijd voldoende aanbod aan personeel, gaat opleveren de komende jaren. Doordat OTTO vanuit haar specialisatie in internationale arbeidsbemiddeling naar verwachting wel aan voldoende arbeidskrachten uit Midden- en Oost-Europa kan dit in sommige regio's een commercieel voordeel voor OTTO opleveren ten opzichte van meer op Nederland georiënteerde spelers.

Flexbranche

Uitzendbranche gids van de economie

'Bange bazen geven uitzenders vleugels', zo kopte FD op 18 februari. Deze zogenaamde 'bange bazen' durven namelijk nog geen vast personeel aan te nemen en wenden zich

daarom tot uitzendbureaus. De uitzendbranche neemt de andere sectoren daarmee op sleeptouw. Daarom is het ondernemersvertrouwen in de uitzendbranche zeer hoog ten opzichte van andere sectoren; de branche genereert de afgelopen maanden steevast de meeste banen. In een jaar tijd groeide het aantal banen in de uitzendbranche met 75.000 (12%). In de afgelopen vijf jaar is het aantal uitzenduren het hardst gegroeid in het vierde kwartaal van 2015. De huidige groei en groeiverwachtingen sluiten aan bij in 2014 door TNO onderzochte verwachtingen onder inleners om hun flexibele schil richting 2020 uit te breiden. Daaruit blijkt dat zij hun flexibele schil willen uitbreiden naar 30% van het personeelsbestand. Dit is inclusief andere flexvormen, maar inleners verwachten vooral te groeien met aantallen uitzendkrachten.

Nieuwe flexwet lijkt juist meer flexibiliteit, in plaats van meer vaste banen, te stimuleren

Hoewel blijkt dat, behoudens conjunctuurcorrecties, het aantal uitzenduren sinds 2001 ronde 0-lijn ligt, zou het kunnen dat het aantal uitzenduren toch toeneemt tot een structureel hoger niveau. De stimulans is in dit geval de nieuwe flexwet. Hoewel deze wet door Minister Asscher is geïntroduceerd om werkgevers te stimuleren werknemers sneller in dienst te nemen, gebeurt juist het omgekeerde. Volgens juridisch dienstverlener DAS, maar ook van VNO-NCW en MKB Nederland ligt dit vooral aan de transitievergoeding: 'wij horen vanuit onze achterban dat mkb-ondernemers moeite hebben met het betalen van de transitievergoeding. Dit maakt ondernemers 'kopschuw' om mensen aan te nemen'. Dit maakt het voor ondernemers juist aantrekkelijk om flexwerkers aan te nemen, waarbij de complexiteit van de nieuwe wet voor werkgevers in de praktijk, wordt neergelegd bij uitzenden en payrollbureaus. Hiermee heeft de flexbranche weer een extra stimulans om verder te groeien. Verwacht mag worden dat, wanneer deze wet niet veranderd, dit het aantal uitzenden en payrolluren verder laat groeien.

ZZP'ers ook behoorlijk divers qua samenstelling

Het aantal zzp'ers neemt steevast toe. Hadden we tien jaar geleden nog zo'n 900.000 zelfstandigen; inmiddels heeft Nederland er 1,168 miljoen (vierde kwartaal 2015). Er zijn nu ruim 2,1 miljoen banen (in de context van zelfstandigen kan beter gesproken worden over 'projecten' of 'interimbanen') voor zelfstandigen. Daarmee is één op de vijf banen in Nederland een zelfstandigenbaan. Er zijn dus meer zelfstandigenbanen dan zelfstandigen, waardoor geconcludeerd kan worden dat zelfstandigen over het algemeen meerdere banen (projecten) hebben. Daarnaast zijn zzp'ers onderling ook behoorlijk divers qua samenstelling. Van de in totaal 1,168 miljoen zelfstandigen zijn er 'slechts' 508.000 zzp'ers waarbij hun zzp-inkomen hun enige inkomen is. Daarnaast zijn er zo'n 530.000 (45%) zelfstandigen die eveneens een neveninkomen hebben zoals loon. Dit zijn zogenaamde hybride zzp'ers / ondernemer / werknemer. Vooral in deze laatste zzp-vorm van personeelsflexibiliteit liggen veel kansen voor arbeidsbemiddelaars en inleners.

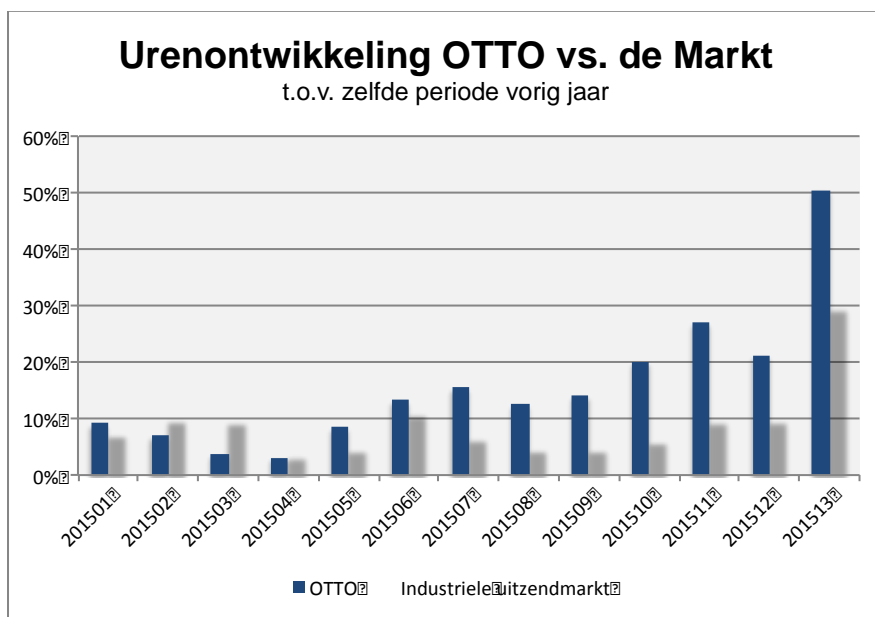
Payrolling een volwassen poot

Het aantal uitzenduren in fase B en C is sinds het derde kwartaal van 2015 het hoogste ooit. Organisaties kiezen er steeds vaker voor om werknemers een langlopend uitzendcontract te geven in plaats van een contract voor bepaalde tijd of een vast dienstverband. Dit is voor een groot gedeelte te herleiden naar payrolling, een arbeidsvorm dat eveneens valt binnen

de ABU- en NBBU-cao. Een groot gedeelte van de groei van de uitzendbranche wordt gestuurd door de groei van het aantal uren door payroll-krachten. Het aantal payroll-krachten in Nederland is gegroeid van 145.000 in 2009 naar 195.000 in 2014, zo onderzocht Panteia eind 2015. Gezien de sterke groei van het aantal payroll-bedrijven en uitzendbureaus die payrolling aanbieden, is de verwachting dat deze trend verder doorzet naar een volwassen poot binnen de flexibele schil.

OTTO groeit harder dan de markt

Wanneer gekeken wordt naar de urenontwikkeling van OTTO in vergelijking met de (voor OTTO) relevante markt¹, valt op dat OTTO de laatste perioden (sinds periode 5) weer harder groeit dan de markt. Het periodieke groeipercentage van OTTO wordt bovendien groter ten opzichte van de markt. In de periodes daarvoor groeit de markt juist structureel harder dan OTTO. Wanneer gekeken wordt naar het marktaandeel van OTTO, heeft de onderneming een marktaandeel van 7,7% binnen de ABU Marktmonitor. Wanneer de ABU Marktmonitor cijfers geëxtrapoleerd worden naar de gehele markt heeft OTTO een indicatief marktaandeel van 3,9%.

Bronnen

- ABU Marktmonitor
- CBS
- CPB
- DAS
- De Nederlandse Bank
- FD.nl
- MKB Nederland

¹ De binnen de ABU Marktmonitor industriële aangemerkte markt

- Panteia
- Telegraaf.nl
- Rabobank
- ROA
- UWV
- VNO-NCW